

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय

स्कूल ऑफ परफोर्मिंग आर्ट्स, पुणे

पदव्युत्तर अभ्यासक्रम (श्रेयांक पद्धती)

एम.ए. (संगीत) (गायन - वादन) अभ्यासक्रम

एम.ए. संगीत पहिले वर्ष पहिली सहामाही	एकूण श्रेयांक
सैद्धांतिक विषय	०२
तीन प्रात्यक्षिक विषय	२३

एम.ए. संगीत प्रथम वर्ष पहिली सहामाही		
परीक्षा	परीक्षा विषयाचे नाव	अभ्यासक्रम
T11) सैद्धांतिक	संगीताचा इतिहास प्राचीन काळ	१. वैदिक संगीत २. रामायण, महाभारत, पुराणकालीन संगीत. जैन, बुद्ध, मौर्य आणि गुप्त कालीन संगीत ३. भरत (नाट्यशास्त्र), मतंग (बृहत्देशी), आणि शारंगदेव (रत्नाकर) यांच्या वेळचे संगीत. ४. स्वर संवाद - राग निर्मिती सिद्धांत . ५. विविध वाद्यांचे वर्गीकरण.
P11) प्रात्यक्षिक १	रंगमंच सादरीकरण १, दीर्घ	रागांचा सविस्तर अभ्यास व सादरीकरण : यमन / यमन कल्याण, भैरव, पुरिया. गायन : आलाप, बडा ख्याल, छोटा ख्याल योग्य विस्तारासह. स्वरवादय : आलाप, जोड, विलंबित गत (मसितखानी / रझाखानी) किंवा विलंबित बंदिश, मध्यलय गत / बंदिश, झाला. सूचना - १. बंदिशीच्या / गतीच्या सुरुवातीला राग वाचक मुक्त आलापी आवश्यक. (आरोह - अवरोह व्यतिरिक्त) २. बंदिशीमध्ये / गतीमध्ये(विलंबित आणि मध्य) स्थाई आणि अंतरा यावर दहा - दहा आलाप आणि ताना म्हणणे / वाजविणे आवश्यक. ज्यामध्ये विविध प्रकारच्या ताना उदा- आकारात, नोटेशन मध्ये, काही ताना समेवर तर काही ताना कालात संपणाऱ्या, तसेच बोल आलाप आणि बोलताना आवश्यक, वाद्यांसाठी तंत्र अंगाच्या ताना, गायनात / वादनात लयकारीचा प्रयोग असावा.

<p>S11) प्रात्यक्षिक २</p>	<p>रंगमंच सादरीकरण २, लघु</p>	<p>उपशास्त्रीय संगीत : गायन: चतरंग, तराणा वादन: वाद्याच्या तंत्र अंगाने वाजणारी गत</p> <p>सूचना -</p> <ol style="list-style-type: none"> १. चतरंग आणि तराणा यांचा योग्य विस्तार करता येणे आवश्यक. २. वाद्याचे वैशिष्ट्य दर्शवणारी तंत्र अंगाची गत आणि त्याचा योग्य विस्तार आवश्यक.
<p>V11) प्रात्यक्षिक ३</p>	<p>मौखिक</p>	<p>खालील रागांची साधारण माहिती आणि मध्य लयीत बंदिश किवा गत. शाम कल्याण, कलावती, मियामल्हार.</p> <p>प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ मधील सर्व अभ्यासक्रमावर माहिती.</p> <p>सूचना -</p> <ol style="list-style-type: none"> १. तोंडी परीक्षेसाठी दिलेल्या रागांचा थोडक्यात अभ्यास. उदा - स्वरूप, आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय, समप्रकृतिक रागांची तुलना, आणि मध्यलीयीची बंदिश / गत, चार - चार आलाप तानांसह. २. प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ मधील सर्व अभ्यासक्रमावर आधारित प्रश्न ज्यामध्ये अभ्यासक्रमातील इतर राग, गीत प्रकार गायन, त्याची संपूर्ण माहिती उदा- आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय, जवळचे राग आणि त्यांची संपूर्ण माहिती इ. ३. चतरंग आणि तराणा या गायन प्रकारांची संपूर्ण माहिती उदा- गायन पद्धती (विस्तार पद्धती), शास्त्रीय माहिती. ४. गात / वाजवीत असलेल्या बंदिशीच्या तालांचा अभ्यास उदा - मात्रा, खंड, टाळी, खाली, ठेका, आणि हातावर टाळी देऊन दुगून, तीगुन, आणि चौगुन करणे.

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय

स्कूल ऑफ परफोर्मिंग आर्ट्स, पुणे

पदव्युत्तर अभ्यासक्रम (श्रेयांक पद्धती)

एम.ए. (संगीत) (गायन - वादन) अभ्यासक्रम

एम.ए. संगीत पहिले वर्ष दुसरी सहामाही	एकूण श्रेयांक
सैद्धांतिक विषय	०२
तीन प्रात्यक्षिक विषय	२३

एम.ए. संगीत पहिले वर्ष दुसरी सहामाही		
परीक्षा	परीक्षा विषयाचे नाव	अभ्यासक्रम
T21) सैद्धांतिक	रागांचा शास्त्रीय अभ्यास (प्रथम वर्ष एम. ए. आभ्यासक्रम)	१. सादरीकरणामधील रागांचा शास्त्रीय अभ्यास, वेगेवेगळ्या रागांमधील बंदिश लिहणे. २. सादरीकरणातील रागांमध्ये मुक्त आलाप, तान - बोलतान वेगेवेगळ्या तालामध्ये लिहणे. ३. लयकारी, छंद दाखविणाऱ्या बंदिशींचे / स्वरांचे लेखन. ४. समपकृतिक रागांचा तुलनात्मक अभ्यास. ५. आवाज साधना / वाद्य वादन पद्धती
P21) प्रात्यक्षिक १	रंगमंच सादरीकरण १, दीर्घ	रागांचा सविस्तर अभ्यास व सादरीकरण : वृन्दवनी सारंग, बिहाग, बागेश्री गायन : आलाप, बडा ख्याल, छोटा ख्याल योग्य विस्तारासह. स्वरवादय : आलाप, जोड, विलंबित गत (मसितखानी / रझाखानी) किंवा विलंबित बंदिश, मध्यलय गत / बंदिश, झाला. सूचना - १. बंदिशीच्या / गतीच्या सुरुवातीला राग वाचक मुक्त आलापी आवश्यक. (आरोह - अवरोह व्यतिरिक्त) २. बंदिशीमध्ये / गतीमध्ये (विलंबित आणि मध्य) स्थाई आणि अंतरा यावर दहा - दहा आलाप आणि ताना म्हणणे / वाजविणे आवश्यक. विविध प्रकारच्या ताना उदा- आकारात, नोटेशन मध्ये, काही ताना समेवर तर काही ताना कालात संपणाऱ्या, तसेच बोल आलाप आणि बोलतान आवश्यक.वाद्यांसाठी तंत्र अंगाच्या ताना, गायनात / वादनात लयकारीचा प्रयोग असावा.

<p>S21) प्रात्यक्षिक २</p>	<p>रंगमंच सादरीकरण २, लघु</p>	<p>धृपद पद्धती : धृपद धमार सूचना - धृपद आणि धमार यांचा योग्य विस्तार करता येणे आवश्यक. उदा- अ. आलाप (नोम - तोम), जोड इत्यादी. ब. धृपद बंदिश / धृपद अंगाची गत</p>
<p>V21) प्रात्यक्षिक ३</p>	<p>मौखिक</p>	<p>खालील रागांची साधारण माहिती आणि मध्य लयीत बंदिश किवा गत. मारुबिहाग, गोरख कल्याण, हिंडोल प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ मधील सर्व अभ्यासक्रमावर माहिती. सूचना - १. तोंडी परीक्षेसाठी दिलेल्या रागांचा थोडक्यात अभ्यास. उदा - स्वरूप, आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय, समप्रकृतिक रागांची तुलना, आणि मध्यलयीची बंदिश / गत, पाच - पाच आलाप तानांसह. २. प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ मधील सर्व अभ्यासक्रमावर आधारित प्रश्न ज्यामध्ये अभ्यासक्रमातील इतर राग, गीत प्रकार गायन, त्याची संपूर्ण माहिती उदा- आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय, जवळचे राग आणि त्यांची संपूर्ण माहिती इ. ३. धृपद - धमार गायन पद्धतीची संपूर्ण माहिती. उदा- इतिहास, गायन पद्धती, प्रमुख बानी, उपयोगात येणारे ताल इत्यादी. ४. गात / वाजवीत असलेल्या बंदिशीच्या तालांचा अभ्यास उदा - मात्रा, खंड, टाळी, खाली, ठेका, आणि हातावर टाळी देऊन दुगून, तीगून, आणि चौगून करणे.</p>

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय

स्कूल ऑफ परफोर्मिंग आर्ट्स, पुणे

पदव्युत्तर अभ्यासक्रम (श्रेयांक पद्धती)

एम.ए. (संगीत) (गायन - वादन) अभ्यासक्रम

एम.ए. संगीत दुसरे वर्ष तिसरी सहामाही	एकूण श्रेयांक
सैद्धांतिक विषय	०२
तीन प्रात्यक्षिक विषय	२३

एम.ए. संगीत दुसरे वर्ष तिसरी सहामाही		
परीक्षा	परीक्षा विषयाचे नाव	अभ्यासक्रम
T31) सैद्धांतिक	संगीताचा इतिहास आधुनिक काळ आणि संगीताचे सौंदर्यशास्त्र	१. १९ वे शतक ते २१ वे शतक या कालखंडातील संगीताचा प्रवास. २. धपद ३. खयाल ४. वाद्य संगीत ५. ताल वाद्य संगीत ६. भारतीय संगीतातील इतर प्रकार. ७. उपयोजित संगीत: संगीताचा विशिष्ट कारणासाठी केलेला उपयोग. उदा : नाटक, सिनेमा, भावगीत, विशिष्ट कार्य विधीसाठी. ८. संगीताचे सौंदर्यशास्त्र - स्वर - रस, लय - रस, ताल - छंद - रस, राग - रस. ९. पाश्चीमात्य सौंदर्यशास्त्रातील प्रमुख विचारवंत (सोक्राटीस, प्लेटो, एरीसटोटल), आध्यात्मिक आणि तात्विक हिंदू विचार सरणी. १०. संगीत आणि इतर कलांचा आंतर शाखीय संबंध.
P31) प्रात्यक्षिक १	रंगमंच सादरीकरण १, दीर्घ	रागांचा सविस्तर अभ्यास व सादरीकरण: दरबारी, मुलतानी, झिंझोटी गायन : आलाप, बडा खयाल, छोटा खयाल योग्य विस्तारासह. स्वरवाद्य : आलाप, जोड, विलंबित गत (मसितखानी / रझाखानी) किंवा विलंबित बंदिश, मध्यलय गत / बंदिश, झाला. सूचना - १. बंदिशीच्या / गतीच्या सुरुवातीला राग वाचक मुक्त आलापी आवश्यक. (आरोह - अवरोह व्यतिरिक्त) २. बंदिशीमध्ये / गतीमध्ये (विलंबित आणि मध्य) स्थाई आणि अंतरा यावर पंधरा - पंधरा आलाप आणि ताना म्हणणे / वाजविणे आवश्यक. विविध प्रकारच्या ताना उदा- आकारात,

		नोटेशन मध्ये, काही ताना समेवर तर काही ताना कालात संपणाऱ्या, तसेच बोल आलाप आणि बोलताना आवश्यक,वाद्यांसाठी तंत्र अंगाच्या ताना, गायनात/वादनात लयकारीचा प्रयोग असावा.
S31) प्रात्यक्षिक २	रंगमंच सादरीकरण २, लघु	<p>उपशास्त्रीय संगीत:</p> <p>गायन :टप्पा, ठुमरी, होरी</p> <p>वादन :ठुमरी, धून</p> <p>सूचना -</p> <ol style="list-style-type: none"> १. टप्पा, ठुमरी, होरी यांचा योग्य विस्तार करता येणे आवश्यक. उदा- आलाप, बोलबनाव, बोलबाट इत्यादी. २. स्वरवादयसाठी ठुमरी अंगाने वादन तसेच धून आवश्यक.
V31) प्रात्यक्षिक	मौखिक	<p>खालील रागांची साधारण माहिती आणि मध्य लयीत बंदिश किंवा गत.</p> <p>कौशी कानडा, सूर मल्हार, बिलासखानी तोडी.</p> <p>प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ मधील सर्व अभ्यासक्रमावर माहिती.</p> <p>सूचना -</p> <ol style="list-style-type: none"> १. तोंडी परीक्षेसाठी दिलेल्या रागांचा थोडक्यात अभ्यास. उदा - स्वरूप, आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय, समप्रकृतिक रागांची तुलना, आणि मध्यलयीची बंदिश / गत, पाच - पाच आलाप तानांसह. २. प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ मधील सर्व अभ्यासक्रमावर आधारित प्रश्न ज्यामध्ये अभ्यासक्रमातील इतर राग, गीत प्रकार गायन, त्याची संपूर्ण माहिती उदा- आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय, जवळचे राग आणि त्यांची संपूर्ण माहिती इ. ३. टप्पा, ठुमरी, होरी गायन पद्धतीची संपूर्ण माहिती. उदा- इतिहास, गायन पद्धती, ठुमरी गायनातील प्रमुख शैली / धून वादन पद्धतीची माहिती, उपयोगात येणारे ताल इत्यादी. ४. गात / वाजवीत असलेल्या बंदिशीच्या तालांचा अभ्यास उदा - मात्रा, खंड, टाळी, खाली, ठेका, आणि हातावर टाळी देऊन दुगून, तीगुन, आणि चौगुन करणे.

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय

स्कूल ऑफ परफोर्मिंग आर्ट्स, पुणे

पदव्युत्तर अभ्यासक्रम (श्रेयांक पद्धती)

एम.ए. (संगीत) (गायन - वादन) अभ्यासक्रम

एम.ए. संगीत दुसरे वर्ष चौथी सहामाही	एकूण श्रेयांक
सैद्धांतिक विषय	०२
तीन प्रात्यक्षिक विषय	२३

एम.ए. संगीत दुसरे वर्ष चौथी सहामाही		
परीक्षा	परीक्षा विषयाचे नाव	अभ्यासक्रम
T41) सैद्धांतिक	संगीत विषयक लिखाण आणि संगीत शिक्षण पद्धती	१ टीका २ वर्तमान पत्रातील लिखाण ३ चरित्र ४ संगीत संबंधित विषयांवरील शास्त्रिय लिखाण. ५ निबंध लेखन ६ गुरुशिष्य परंपरा - अर्थ, संकल्पना, मूलभूत तत्वे, स्वरूप आणि महत्व, संगीत शिक्षक आणि शिष्य यांचे गुणधर्म (गुण), संगीत शिकवण्याचे मूलभूत तत्व बदल आणि उपयोग. ७ उद्दीष्टे लक्षात घेऊन संगीत शिकवण्याच्या विविध पद्धती जसे शाळा, छंद, क्लास, विश्वविद्यालय, त्याचे ध्येय आणि उद्दिष्ट्ये, संगीताचा व्यक्तिमत्व विकासासाठी उपयोग, संगीत व्यवसायाची नितीमत्ता.
P41) प्रात्यक्षिक १	रंगमंच सादरीकरण १, दीर्घ	रागांचा सविस्तर अभ्यास व सादरीकरण: मालकौंस, ललत, जोग. गायन : आलाप, बडा खयाल, छोटा खयाल योग्य विस्तारासह. स्वरवादय : आलाप, जोड, विलंबित गत (मसितखानी / रझाखानी) किंवा विलंबित बंदिश, मध्यलय गत / बंदिश, झाला. सूचना - १. बंदिशीच्या / गतीच्या सुरुवातीला राग वाचक मुक्त आलापी आवश्यक. (आरोह - अवरोह व्यतिरिक्त) २. बंदिशीमध्ये / गतीमध्ये (विलंबित आणि मध्य) स्थाई आणि अंतरा यावर पंधरा - पंधरा आलाप आणि ताना म्हणणे / वाजविणे आवश्यक. विविध प्रकारच्या ताना उदा- आकारात, नोटेशन मध्ये, काही ताना समेवर तर काही ताना कालात

		संपणाच्या, तसेच बोल आलाप आणि बोलताना आवश्यक,वाद्यांसाठी तंत्र अंगाच्या ताना, गायनात / वादनात लयकारीचा प्रयोग असावा.
S41) प्रात्यक्षिक २	रंगमंच सादरीकरण २, लघु	<p>भारतीय सुगम संगीत: नाट्यगीत, गझल, सिने संगीत, भावगीत.</p> <p>सूचना -</p> <ol style="list-style-type: none"> १. सुगम संगीतातील अभ्यासक्रमात उल्लेखित गीत प्रकारांचे त्या- त्या- ढंगात गायन आवश्यक. २. स्वरवाद्यसाठी वर उल्लेखित गीत प्रकार त्या - त्या ढंगाने वाजविणे आवश्यक.
V41) प्रात्यक्षिक ३	मौखिक	<p>खालील रागांची साधारण माहिती आणि मध्य लयीत बंदिश किंवा गत.</p> <p>काफी, भिन्नषड्ज</p> <p>प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ मधील सर्व अभ्यासक्रमावर माहिती.</p> <p>सूचना -</p> <ol style="list-style-type: none"> १. तोंडी परीक्षेसाठी दिलेल्या रागांचा संक्षिप्त अभ्यास. उदा - स्वरूप, आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय, समप्रकृतिक रागांची तुलना, आणि मध्यलयीची बंदिश / गत, सहा - सहा आलाप तानांसह. २. प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ मधील सर्व अभ्यासक्रमावर आधारित प्रश्न ज्यामध्ये अभ्यासक्रमातील इतर राग, गीत प्रकार गायन, त्याची संपूर्ण माहिती उदा- आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय, जवळचे राग आणि त्यांची संपूर्ण माहिती इ. ३. सुगम संगीतातील गीत प्रकारांच्या गायन पद्धतीची संपूर्ण माहिती. उदा- इतिहास, गायन पद्धती, उपयोगात येणारे ताल आणि राग इत्यादी. ४. गात / वाजवीत असलेल्या बंदिशीच्या तालांचा अभ्यास उदा - मात्रा, खंड, टाळी, खाली, ठेका, आणि हातावर टाळी देऊन दुगून, तीगून, आणि चौगून करणे.